

DOKUMENTACE ZÁVĚREČNÉ PRÁCE

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ

BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA VÝTVARNÝCH UMĚNÍ

FACULTY OF FINE ARTS

ATELIÉR INTERMÉDIÍ

INTERMEDIA STUDIO

**CHUŤ NAHNITÝCH SLIVIEK MI PRIPOMÍNA ČAS
POMALY ODÍŠŤ**

THE TASTE OF OVERRIPE PLUMS REMINDS ME IT'S TIME TO SLOWLY LEAVE

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

BACHELOR'S THESIS

AUTOR/KA PRÁCE

AUTHOR

Alžbeta Papíková

VEDOUCÍ PRÁCE

SUPERVISOR

MgA. Jonáš Strouhal

BRNO 2025

ABSTRAKT

Otváram tému začlenenía sa do spoločnosti menších, ktoré vytvárajú komunity – často nepovšimnuté, neprijaté, nechcené... Kladiem si otázky z pozície privilegovanej osoby, ale aj z pozície utláčaného jednotlivca či skupiny. Charakter jednotlivca, s ktorým pracujem a ktorý vychádza z môjho predošlého projektu, tvorí ďalší dielik skladačky. Tento jednotlivec spolu s ďalšími vystupuje ako skupina bytostí so spoločnými zámermi. Jemným jazykom a prostredníctvom metafor sa snažím nenásilne vytvárať priaznivé podmienky na zamyslenie a dávam diváctvu priestor slobodne si zvoliť, ako si tému interpretovať. Mojm hlavným komunikačným kanálom je performance, v ktorej vrstvím intermediálne prístupy a formy, s ktorými pracujem. Vychádzam z konkrétnych udalostí – z môjho rezidenčného pobytu v Hideparku v Nitre v roku 2024 – a z pocitov, ktoré som tam zažívala, na mieste formovanom spoluvytváraním funkčného komunitného spolunažívania. Mojm cieľom je vytvoriť performance, ktorá túto tému oživuje poetickým a nenásilným spôsobom, a ktorá otvára priestor na zamyslenie sa nad potrebnými, prirodzenými prvkami fungujúcej spoločnosti. Z tohto dôvodu chcem pracovať starostlivo s vopred vybraným miestom, kde sa performance uskutoční.

OBSAH DOKUMENTACE:

TEXTOVÁ ČÁST
OBRAZOVÁ ČÁST

s. 5 – 10
s. 11 – 14

TEXTOVÁ ČASŤ

Ako takzvaná menšina som mal pocit, že musím poznať seba, svoj vlastný svet, ale mal som potrebu poznať aj svet dominujúcej spoločnosti [...] A tento druh poznání nie je vzájomný. Súčasťou vašej výsady, keď patríte k dominujúcej časti spoločnosti, je to, že môžete ignorovať skúsenosti ľudí, ktorí nie sú ako vy. Ale my menšiny, si tento luxus nemôžeme dovoliť.¹

Tento výňatok z knihy *Strivings of the Negro People* (1897) od sociológa W. E. Burghardta Du Boisa použila vo svojom texte autorka Kvet Nguyen, ktorá patrí k vietnamsko-slovenskej menšine žijúcej na Slovensku. Nad podobnými myšlienkami spojenými s touto témou som sa začala zamýšľať po návšteve Komárna na Slovensku. Kto je privilegovaný*, kto nie je... Cez leto v roku 2024 som začala pracovať na performancii, ktorá túto tému otvára zvnútra.

Performance s názvom *Chut' nahnitých sliviek mi pripomína čas pomaly odísť* bola vytvorená tak, aby sa *jednotka* dokázala zamyslieť nad tým, čo vidí, čo počuje a čo cíti v prítomnosti ďalších *jednotiek*.

vybzkám ti cestu
znepríjemním ti nasledovný text
ale kto sa nepýta
nemôže dostať odpoveď

V niektorých prípadoch veda tvrdí, že komár v rámci ekosystému potrebný nie je². Podľa globálneho vymierania a vzorca, ktorý nám bol predstavený (nami osvojený) si môžeme myslieť, že tento prirodzený výber (podľa Darwina) je viac ako prirodzený, ba až žiadúci. Jeden druh vyhynie, pretože bol vytlačený ďalším.

Vizuál komára je mojim vlastným symbolom *nežiadúcich organizmov*. Nepochopená a odmietaná stránka prirodzeného života neprijatá človekom. Priestor ako heslo v slovníku, ktoré je stenami nevymedzené, sa zaplňa a ohraničuje priestor vytvorený skupinou antropomorfných bytostí nesúce prvky komárieho správania.

pravidlá života napísané mŕtvymi mužmi
prvé pravidlo
život je ťažký

pokiaľ neprispievaš svojimi rukami pravidelne
si nedostatočný jedinec

Z textu nemeckého kritika umenia, teoretika a filozofa Borisa Groysa vyberám myšlienky, ktoré sa týkajú vzťahu človek-zviera.

¹ NGUYEN Kvet, *Všetko, čo nás spája*. N Press, 2024. s. 125.

² FANG Janet, *A World Without Mosquitoes In Nature*, 2010. [online] dostupné na: <https://www.nature.com/news/2010/100721/pdf/466432a.pdf> [cit.25.4.2025]

Túžiť po niečom pre pracujúceho človeka nie je prínosné. Pre prirodzené zviera je túžba viac než zdravá. „[...] **druhy dominujú nad jednotlivcami** [...] Ale v prípade ľudí je súbor túžob často individuálny a neopakovateľný.“³

Komár sa stáva nosnou *jednotkou* a pohybom celej performance. Práve od dominantného jednotlivca sa dostávam ku skupine s rovnakým cieľom. Vďaka tomu, že začiatková otázka nie je úplne presná, otváram možnosti si vybrať. Interpretácia alebo vlastná symbolika pri tejto performance funguje, aj keď má mnou vymedzené pevné body, veľmi intuitívne. Diváctvo v nej môže čítať témy spojené s naliehavosťou na vytváranie komunit, dôsledkami diskriminácie alebo len obyčajným *kamošením sa*. V tomto prípade záleží aj na osobnej skúsenosti diváctva s pojmami ako napr. komunitnosť a kolektívnosť, performance mu otvára poeticky nové skúsenosti porozumenia. Performerstvo, komáre a diváctvo čas strávia spolu a z *môjho ja* sa stane *my*.⁴

masa nerozčlenená na kusy
kolektívom označujem
kolektív

my
ony
oni

ja sa stratilo
ja sa spojilo s ty
veľakrát povedané ja dohromady vytvorilo zhuk
živú masu

moje meno je neexistujúce
nepodstatné meno
abstraktné meno
prídavné meno, ktoré odoberám a vzniká jedno slovo

obr. 1: skúška kostýmov, krídla, sosák, oceľový drôt, cín, stretch fólia, elastická guma, silikón, 95x12cm, 20x15x50cm, 2025,
foto: Tamara Mižáková

³ GROYS Boris, *Filozofia starostlivosti*. O. Z. kapitalks, 2024. s. 66

⁴ NEIMANIS Astrid, *Bodies of Water* In KOŤÁTKOVÁ Eva, JANEČKOVÁ Hana, *Dotek zvířete*. Artmap, 2021. s. 112.

Richard Schechner používa termín *naskúšané správanie*. Tvrdí, že každá performance má naučené rovnaké vlastnosti a vďaka nim, aj napriek opakovaniu (opakovanie je v tomto prípade nutnosťou) a obmieňajúcemu sa diváctvu nadobúdame pocit novej skúsenosti a teda proces a výsledok bude vždy trochu iný.⁵ Pojem *naskúšané správanie* opisuje to, s čím pracujem od samotného začiatku procesu.

nesnažím sa
ide to samo
nikdy nie som sám

sme v tom spolu
spolu vytvárame pojem
masa
synchronizovaný pohyb
opakujúci sa vždy
keď sme na dosah

obr.2: bližší záber na kostým, krídla, oceľový drôt, cín, stretch fólia, elastická guma, silikón, 95x12cm, 2025,
foto: Tamara Mižáková

obr.3: detail kostýmu, sosák, oceľový drôt, cín, silikón, 20x15x50cm, 2025,
foto: Tamara Mižáková

⁵ SCHECHNER Richard, *Performancia: teória, praktiky, rituály*. Divadelný ústav Bratislava, 2009. s. 17.

Svet a priestor, v ktorom je performance *spojazdnená*, je prebraná z reálií týkajúcich sa komárieho prirodzeného správania a prirodzenejšieho habitatu. Komára vábi svetlo, je hypnotizovaný freónmi. Po zapnutí lampy v tme prichádza do epicentra stretu jeden, dva, sto jedincov zmanipulovaných zdrojom svetla.

Hmyz do seba nenarazí, opakuje po sebe, vyhába sa dotyku, zrýchľuje, spomaľuje, sem tam po strete s tvrdým objektom padá na zem, alebo sa zastaví a oddýchne si. Záhradný priestor je reflektívnym povrchom odrážajúcim prirodzený habitát komárov, kde nie sú komáre rušené. Taktiež záhradný priestor je vytvorený hlavne pre človeka. V mojom bakalárskom projekte sa prírodné, živočíšne a ľudské miesi a predstavuje okamih, ktorý je celistvý zo strany všetkých zúčastnených.

celý človek nie myseľ/telo

rodiny nie odtrhnutí jednotlivci

spoločenstvá nie vláda verzus ovládání

práca ako hra nie odcudzená práca

umenie tam, kde sme nie v ďalekých múzeách

mier na celom svete nie vojny a medzinárodné súperenie

človek v jednote s prírodou nie ekologická vojna⁶

Performance je vyskladaná z *jednotiek* s inými príbehmi, s inými stigmami veľkého sveta, ale s rovnakým cieľom. Mať právo existovať. V tejto performance je pre mňa veľmi dôležitá spolupráca s ľuďmi, ktorí majú zázemie v performatívnom umení. Nie je to len kvôli schopnostiam poznať svoje telo a vedieť čoho je schopné, ale hlavne kvôli vzťahom, ktoré sú prirodzene vytvorené. Pri vzniku diela bolo oslovených osem performeriek a performerov z prostredia nitrianskeho divadla (performance vznikala ako site specific intervencia na rezidencii v Nitre na Slovensku). Náš tím sa prirodzene vyvíja a mení. Tentokrát som spolupracovala s osobami, ktoré nemajú rovnaké zázemie a rovnaké skúsenosti. Pohybová zložka performance odkazuje k možnej dominancii *jednotky*, ktorá ale nenastane. Do dvojíc rozdelené performerstvo po sebe stále opakuje a zrkadlí to, čo vidí. Ak *jednotka* začne jemne dvíhať ľavý ukazovák na ruke, tak aj ďalšia *jednotka* zdvihne ľavý ukazovák na ruke. Vybrané pohyby a gestá sú jemne modifikované konformitou vystupujúcich.

Performerstvo rozdelené do dvojíc sa po sebe zrkadlia 35 minút. Pohyb po pohybe, gesto po geste. Kostýmy sú akousi hravou dekonštrukciou komárich hlavných druhových črt. Pár krídel a sosák sú vyrobené z oceľových drôtov, cínu, plastu a silikónu. Pri tvorbe ma práve inšpiroval prístup a proces osvojený anglickou umelkyňou Monster Chetwynd⁷, ktorá pokladá dôraz na DIY a teda všetky kostýmy, objekty, performancie si vytvára sama. Mojou hlavnou prioritou bol humorný element vytvorený jemnými vlastnosťami materiálov pôsobiaci akoby živo. Sosák sa pri každom pohybe rozvibruje, krídla sa tiež začnú jemne triasť. Performerstvo je ťahané ako hmyz ku svetelnému zdroju, ktorý by bol v skutočnom svete hmyzu smrteľne nebezpečný.

---

⁶ SCHECHNER Richard, *Performancia: teória, praktiky, rituály*. Divadelný ústav Bratislava, 2009. s. 39

⁷ Vid'. napr.: Monster Chetwynd: Moths, Bats and Velvet Worms! Moths, Bats and Heretics! [online] dostupné na: <https://www.belvedere.at/en/monster-chetwynd> [cit.25.4.2025]

obr.4: záber z performance, krídla, oceľový drôt, cín, stretch fólia, elastická guma, silikón, 95x12cm, rezidencia Hidepark, Nitra, 2024

obr.5: záber z performance, lampa, oceľový drôt, skleníková fólia, led pás, 150x80x80cm, autor objektu: Kamil Furiš, rezidencia Hidepark, Nitra, 2024

Lampy vychádzajú z dizajnu protihmyzových osvetlení, ktoré slúžia na likvidáciu hmyzu. Tri konštrukcie / tienidlá z vybrúsenej PVC transparentnej krytiny pôsobi používané, uprostred, do vĺcu zrolovanej konštrukcie, je umiestnený hlavný zdroj svetla. LED pásy sú vložené v plastovej trubici. Svetlo je rozpochybované, jemne bliká a mení gradient svetlomodrého osvetlenia. Z vnútornej strany konštrukcie nepatrno vidieť cínové objekty priamo odkazujúce na mŕtve telá komárov. Pri zvukovej nahrávke som pracovala hlavne s niečím, čo spája charakteristiku komára, ktorú vnímajú ľudské bytosti. Zvuk je dotieravý, otravný a zároveň hypnotický. Po čase si na zvuk zvykáme a stávame sa súčasťou tohto vzťahu, ktorý je medzi človekom-komárom, divácky stráveným časom.

vítam vás vo svete
kde neexistuje nadriadená osoba
o všetkom rozhodujeme spolu
nebuď smutný
alebo buď
ale keď ty
tak aj ja

tento priestor, ktorý vypíňame, tak krásne vonia
prenikavá vôňa citrónových sviečok
sfúkne ich
nech ťa nevábia
zhasnem svetlo
ale ešte nechod' spať

už sa len nechaj zhypnotizovať' uspávkou

OBRAZOVÁ ČÁST

obr.6: záber z performance, krídla, oceľový drôt, cín, stretch fólia, elastická guma, silikón, 95x12cm, rezidencia Hidepark, Nitra, 2024

obr.7: záber z performance, krídla, sosák, oceľový drôt, cín, stretch fólia, elastická guma, silikón, 95x12cm, 20x15x50cm, rezidencia Hidepark, Nitra, 2024

obr.8: záber z performance, krídla, sosák, oceľový drôt, cín, stretch fólia, elastická guma, silikón, 95x12cm, 20x15x50cm, rezidencia Hidepark, Nitra, 2024

obr.9: obr.3: detail kostýmu,krídla, sosák, oceľový drôt, cín, silikón, 95x12cm, 20x15x50cm, 2025, foto: Tamara Mižáková

obr.10: bližší záber na kostým, krídla, oceľový drôt, cín, stretch fólia, elastická guma, silikón, 95x12cm, 2025, foto: Tamara Mižáková
obr.11: detail kostýmu, sosák, oceľový drôt, cín, silikón, 95x12cm, 20x15x50cm 2025, foto: Tamara Mižáková

použitá literatúra:

FANG Janet, *A World Without Mosquitoes In Nature*, 2010. [online] dostupné na: <https://www.nature.com/news/2010/100721/pdf/466432a.pdf>

GROYS Boris, *Filozofia starostlivosti*. O. Z. kapitalks, 2024. ISBN: 978-80-974085-8-9

KOPČÁKOVÁ Slávka, KUŠNÍROVÁ Eva, *Kapitoly z estetiky múzických umení*. Vydavateľstvo Prešovskej univerzity, 2024. ISBN: 978-80-555-3262-2

KOŤÁTKOVÁ Eva, JANEČKOVÁ Hana, *Dotek zvířete*. Artmap, 2021. ISBN: 978-80-907873-6-0.

NGUYEN Kvet, *Všetko, čo nás spája*. N Press, 2024. ISBN: 978-80-8230-243-4

SCHECHNER Richard, *Performancia: teória, praktiky, rituály*. Divadelný ústav Bratislava, 2009. ISBN: 978-80-88987-81-9

ZÁLEŠÁK Jan, *Umění spolupráce*. VVP AVU, 2011. ISBN: 978-80-87108-26-0